

« — Ո՞ւր գրեմ... »

« — Վրա՛ս գրէ » : —

Հատորի երկրորդ մասը բաղկացած է մանր դիմապատկերներից ու փոքրիկ պատմութիւններից — աւելի լրագրական, ընթացիկ բնոյթ կրող, քեթեւ կտորներ, որոնք, ընդհանրապէս, զըբփի արժէքի վրա առանձին բան չեն աւելացնում: Գրքի հիմնական, մնայուն բովանդակութիւնը վերել յիշած բնութագրերն են, որոնց վարպետն է Պէշիկ-բաշեանը եւ որոնցից մի մասը պէտք է ապրի մեր գրականութեան մէջ Յ. Պարոնեանի «Ջոզեր»-ի կամ Ն. Օտեանի հերոսների հետ:

Ն. Պէշիկբաշեանը Պարոնեանի եւ Օտեանի գործի շարունակողն է մեր մէջ, անհամեմատ աւելի զժւարին համագամբներում: Պարոնեանն ու Օտեանը հող ունէին իրենց ուտերի տակ եւ կենդանի միջավայր ու կենցաղ շուրջը — ամերածեշտ պայմանը երգիծական գրականութեան գոյութեան: Պէշիկբաշե-

անը գուրկ է կենսատու հողից, իսկ միջավայրը խիստ սահմանափակ է: Դրանով պէտք է բացատրել գլխաւորապէս նրա ստեղծագործութեան շրջանակի համեմատական նեղութիւնն ու մշակած նիւթի միանմանութիւնը: Թերեւս, մասամբ դրանով է բացատրուում եւ այն, որ Պէշիկբաշեանի գրականութիւնը փիլիսոփայական եւ ընկերային — քաղաքական խորութիւն ու լայն հորիզոններ չունի: Յ. Պարոնեանի գրածները կարդալուց յետոյ գրեթէ միշտ, Օտեանի գրածներին յետոյ յաճախ լուրջ ապրումներ եւ ունենում — մտածում եւ շատ բաների մասին: Պէշիկբաշեանը աւելի ծիծաղեցնում է, քան ապրեցնում: ճգովեալ հարցեր սովորաբար չի դնում առջեւ, եւ պատասխաններ չի խնդրում ու չի տալիս: Մինչդեռ իսկական երգիծանքը միշտ նպատակաւոր է — ծաղրում է մի բան՝ պաշտպանելու համար մի ուրիշ բան:

Ս. Վ.

ԲՆՆ. ՆՈՒՐԻԿԵԱՆՆ՝ «Այգեկութեան», վեստ Նիւ Եմբ, 1937

Ահա մի գիրք եւս, որ տեղ պէտք է բռնէ արտասահմանի հայ գրասէրի մատենադարանում: «Այգեկութեան»-ը կարճ պատմածների ժողովածու է, որի հեղինակը՝ Խարբերդի Հիւսէյնիկ գիւղացի՝ իր ծննդավայրն է ներկայացնում այնպէ՛ս յուզիչ ու կարօտով: Իրաւունք ունի Յ. Այգեանը «Յառաջաբան»-ում « խանդավառութեամբ յանձնարարելու » հատորը. Բ. Նուրիկեանը արժանի է նման յանձնարարութեան:

Համաստեղի պէս՝ Բ. Նուրիկեան էլ իր հայրենի գիւղն է երգում, գրական անկեղծ ներշնչումով ու արեւստով: Երբէ, մի կողմից, Նուրիկեանը Թիլատինցիի աշակերտն է, միւս կողմից, բառիս լաւ իմաստով, հետեւողն է Համաստեղի. որի ներկայութիւնը զգացւում է «Այգեկութեան» շատ էջերից:

Մի հանգամանք, սակայն, որ բնաւ չի նաստացնում Նուրիկեանի գործը:

Նուրիկեանի հատորը բաղկացած է շուրջ վեց տասնեակ պատմածներից՝ բաժանած երեք մասի՝ «Գիւղը որ կապրէր», «Անուշ երկիր ազատութեան» եւ երկու «տպաւորութիւններ» Թիլատինցիի մասին: Բոլորն էլ կարճ կտորներ — ամենաերկարը 10 - 12 էջոց — բայց լեցուն ու լիարժէք: Նուրիկեանը գիտէ փչ խօսքերով ու հակիրճ տողերով ազդելու եւ ապրեցնելու արեւստը: Չի սիրում աւելորդաբանութիւններ եւ բաներն ու պատկերները վարպետօրէն դրնում է ճիշտ իրենց տեղը: Ասում է հակառակ եւ մի քանի խօսքով: Կարգացէք նրա « Տղու մը օրագիրը » — մի ամբողջ վէպ: Եւ ինչպէ՛ս հոգեբանօրէն ճիշտ զարգացած: Կարգացէք «Հեղ մըն

ալ կարգա՝ն ու մի՛ յուզվիք: Կամ «Մե-
ռելները կը յաղթեն»: Եւ շատ ուրիշ-
ներ:

Նուրիկեանը սիրահարած է իր ծնըն-
դավայրի վրա. պաշտում է իր գիւղը,
հայրենի բնութիւնը, լեռներն ու ձորե-
րը, սրբավայրերն ու աւանդութիւննե-
րը: Եւ կարօտով ու սրտի բրբռումով
վերջիշում ու պատկերացնում է խնկելի
յիշատակները անցեալի: Սէր ու կարօտ
կայ նրա պատմածքների մէջ, պաշտա-
մունք հողի եւ մարդու: Եւ տեսէք ի՞նչ
յուզիչ խօսքեր գիտէ նա. —

« Դաշտն ամբողջ կանանչ ծով է կըտ-
րէր: Ծառերուն վրա, բուփերուն ծո-
ցը շատախօս մննդուկներ վէճի են բըռ-
նւէր. լորերը ցորեններուն մէջ բոյն
դրեր ու ձագ հաներ են արդէն. անա-
նուն բոչուններ հարաւէն նոր դարձած,
անո՛ւշ մեղեդիներ կը ցանցեն անդին :
Կռուկներու երամը վերը երկինքին վը-
րանին տակ սեւ գիծ մը կոյորէ: Արա-
գիլներու գոյգը վարդապետեց ցիփին
վրա կը կափկափէ. ծիծեռնակները սեւ

նետերու պէս կը սուրան օդին մէջէն:
Գարուն է, իմ գիւղիս գարունը. չոր
բարերն անգամ կանանչ խոտ մը կը կը-
րեն կուրծքերնուն վրա: Բնութեան
հետ գիւղն ալ կարքնայ, աչքերը կը
նարթկէ ու նոր սրտով իր նոր աշխա-
տանքին կը լծւի: Դաշտ ու այգի բաց
գիրկով կողջունեն գիւղացին եւ իրենց
լեցուն ծոցին բերքն ու բարիքը կը շը-
ռայլեն անոր: Ի՞նչ սրտաբուխ նկրում
է այս որ Նոյի օրերէն ասդին հողն ու
մարդը իրարու կը կապէ, կը նոյնա-
ցնէ: Վա՛յ անոր որ այդ կապը կը խը-
զէ:» (էջ 105)

Նուրիկեանի լեզուն ընտիր հայերէն
է, նիւթի համեմատ բարբառախառն: Ու-
նը պարզ, հատու ու պատկերաւոր: Ու-
նի նուրբ հումոր ու ջերմութիւն: Գի-
տէ՛ չափ ու կշիռ: Համակած է մարդ-
կայնական ազնիւ ապրումներով:

«Այգեկութեան»-ը Բ. Նուրիկեանին դը-
նում է մեր երիտասարդ շնորհալի գը-
րողների առաջին շարքերում:

Ս. Վ.

ՍՏԱՑԻԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Նշան Պէշիթարեան՝ «Ծաղկաւար-
ներ», ծանօթ դէմքեր, ժողովրդական
տիպեր, 1938, Փարիզ:

Օն. Միլիթարեան՝ «Կարմիր Յոր-
ձանք», պատմածքներ, 1936, Սոֆիա:

Օն. Միլիթարեան՝ «Վարդան Մամի-
կոնեան», պատմածք, 1936, Սոֆիա:

Օն. Միլիթարեան՝ «Առօրեայ», պատ-
մածք, 1937, Սոֆիա:

Բ. Նուրիկեան՝ «Այգեկութեան», Վէստ
Նիւ - Եոթ, 1937:

Բժ. Իս. Տէրտէրեան՝ «Սիփիլիսը եւ
նրա բժշկութիւնը», վեներական հիւան-
դութիւններ, Ա. հատոր, Թեհրան, 1937:

Բժ. Իս. Տէրտէրեան՝ «Ինչո՞ւ պիտի
չծխեյ», Թեհրան, 1937:

Տօթ. Ն. Տ. Ս. Թաշճեան, «Ատամ-
նաբուժական առողջաբանութիւն», հա-
յերէն եւ անգլիերէն, Պոսքըն, 1938:

Մ. Իշխան՝ «Կրակը», բանաստեղծու-
թիւններ, 1938, Պէյրութ:

Մայիս 28, 1918 - 1938, Քսանաւեակ,
Հրատ. Հ. Յ. Դ. Ար. Եւր. Կեմուկով-ի,
1938, Փարիզ:

Հ. Սահակ Կողեան՝ «Հայ արժէքներ
եւ արժանիքներ», բանաստեղծութիւններ,
1938, Վիեննա: